

VELKÉ GEOGRAFICKÉ OBJEVY

PŘÍČINY

Velké geografické objevy a s nimi spjatá koloniální expanze byly podmíněny hospodářskými a kulturními poměry období renesance a humanismu.

Hospodářské aspekty (důležitější, než objevitelské):

- nedostatek drahých kovů v Evropě – to co bylo se dostávalo z Evropy jako protihodnota žádaného orientálního zboží (koření, látky, šperky, ovoce aj., k jejich vyřazování z oběhu přispívaly také šlechta i církve tzv. tezaurací – končily v pokladnicích jejich sídel. Zvýšenou poptávkou po drahých kovech už na přelomu středověku a novověku nestačily evropské doly krýt.

- komplikace na tradičních obchodních cestách – změna situace ve východním Středomoří (obchod s LEVANTOU). Projevoval se zde rozdíl mezi Araby a Turky. Arabové na zprostředkovávání obchodu vydělávali, Turci se k němu stavěli spíše nepřátelsky a obchodní lodě ve východní Středomoří přepadávali – bylo třeba hledat nové cesty

- souboj Benátky – Janov – už v rámci středověkého dění zaujaly výsadní postavení Benátky – pokračovaly ve své tradiční orientaci na Východ, zatímco vytlačení Janované se začali orientovat stále víc na Pyrenejský poloostrov – odtud – hledání nových cest (včetně cest na Východ) Bez florentského či janovského kapitálu by portugalské plavby byly těžko myslitelné

- honby zejména drobné šlechty za kořisti – mnoho šlechticů žilo z „reconquisty“, po jejím dovršení bylo třeba hledat nové zdroje

- motivací pro daleké cesty do neznáma byly také zprávy dřívějších cestovatelů o nezměrném bohatství na východě

- žádné z výše uvedených důvodů by ovšem nestačily, pokud by v 15. Století nedošlo k posunu ve vědeckém poznání a technickém pokroku.

Rozvoj plavidel: zvýšení tonáže, galéry (poháněné pachtou a v případě potřeby vesly), byly vystřídány rychlejšími karavelami s vysokou přídílí a několika stěžni. Zlepšila se také navigační technika – běžně využíváno kompasů, mapy v této době ještě nepřesné – středověké mapy hodně primitivní, kartografické poznání navazovalo na antiku - Ptolemaios (ve středověku se příliš neposunulo). Na prahu novověku měli Evropané přesnější představu jen o východní polokouli a to ještě zúženou na většinu Evropy, Asie a část Afriky (o nitru fantasmagorické představy). Ostatní, pokud se tušilo – **terra inkognita**. Atlas Hanse Beheima z roku 1492 dokládá, že o Americkém kontinentu se netušilo, bylo tam zaznačeno pouze množství ostrovů – kontrast oproti podrobnému zmapování Středomoří.

POČÁTKY OBJEVŮ

Objevné plavby novověku zahájili Portugalci, vábení „dostupným“ africkým zlatem. Roku 1415 obsadili severoafrickou **CEUTU**. Už tento předvoj koloniální expanze sebou přinášel ráz kořistnických výprav spojených s násilím.. Ne vždy a všude byli Portugalci úspěšní – např. i Tangeru r. 1437 byly poraženi. Nepřehlédnutelnou postavou v raných fázích expanze se stal Jindřich Mořeplavec (+1460), portugalský princ a také účastník řady plaveb a bojů. Zpočátku nebyly zisky zlata enormní, ale kromě jiného se vyplácel zejména obchod s otroky, tradiční ve Středomoří. V následujícím období Portugalci postupovali stále dál podél západního pobřeží Afriky. Nově dobytá území si pečlivě označovali:

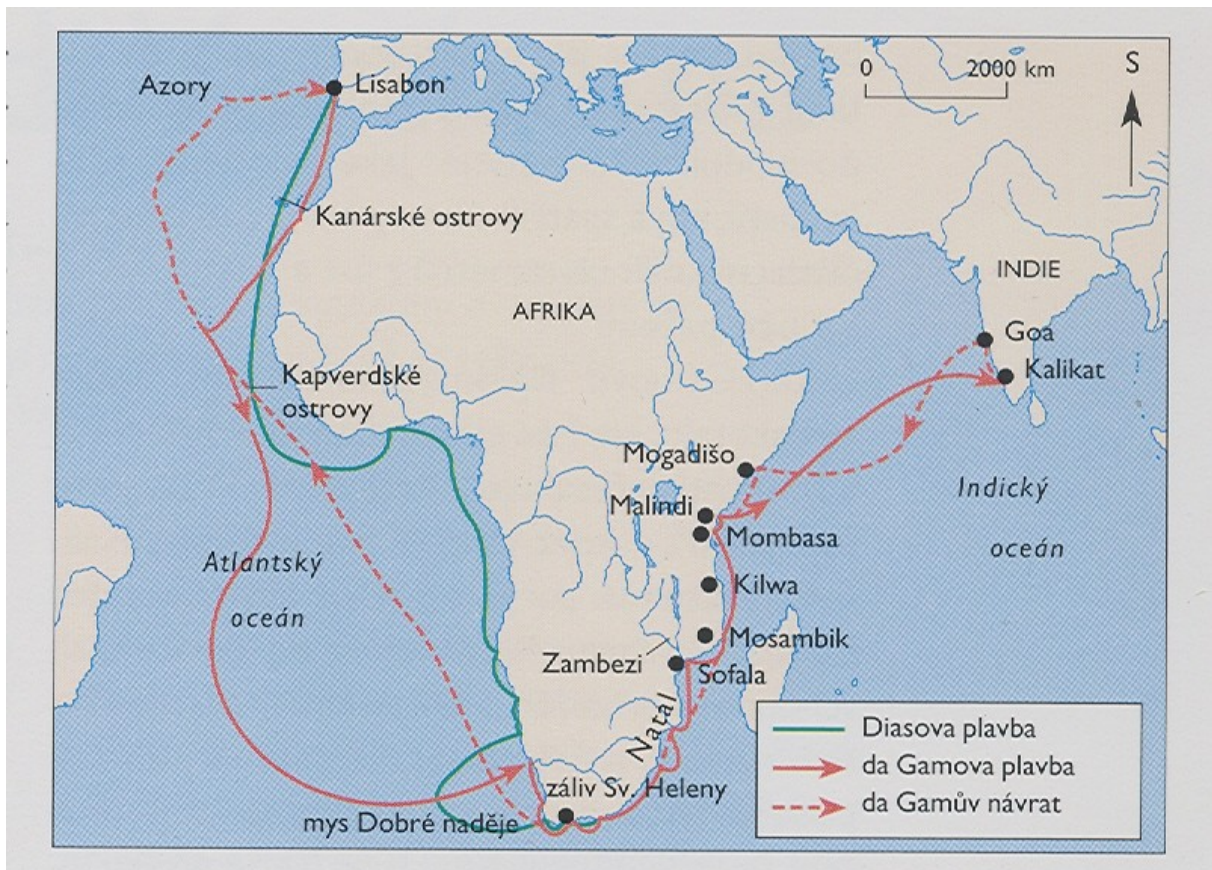
Diogo Cáo (Djogu Kaun, 1440-1486, Portugalec): Při plavbě v letech 1485-6 dosáhl *Cape Cross* v jižní Africe (dnešní Namibie). Na dosažených místech vztyčovány tzv. padráa, kamené kříže s port. znakem.

Další zásadní posun za krále Jana II.. Nejprve vyplula roku 1487 výprava **Bartolomea Diaze**, která dospěla k Mysu dobré naděje, který původně nazval Cabo Tormentoso (Bouřlivý mys, název na Cabo de Bo Esperanza změnil král Jan. **Vasco de Gama** (1460-1524, Portugalec) –

v květnu 1498 jako první Evropan dosáhl po moři (kolem Afriky – Mysu Dobré naděje) Indie. Plul na lodi Sao Gabriel, další loď Sao Rafael (vedl jeho bratr), Berrio a ještě pomocná čtvrtá loď. Přistál u Kalikatu na západním pobřeží Indie. Ze 160-členné posádky se vrátilo jen 55, ale návrat byl triumfální. De Gama byl povýšen na hraběte. Do Indie podniknul ještě další 2 cesty, ale při třetí návštěvě již jako indický místokrál zemřel a byl převezzen zpět. Část Jihoafrické republiky – Natal – dle vánoc, v té době tam pluli.

Vasco da GAMA

Po úspěchu Vasca de Gamy pokračovali Portugalci ve své expanzi, přičemž se soustředili na pevné opěrné body kolem pobřeží. Jejich místokrál v Indii Albuquerque dobyl za velkého násilí město Goa, které se stalo hlavním centrem portugalského panství v Indii. Dalším úspěchem – získání města Malakky na jižním cípu Malajsie, odtudchtěli ovládnout Molukky, nejbohatší oblast s kořením, zdařilo se r. 1512.

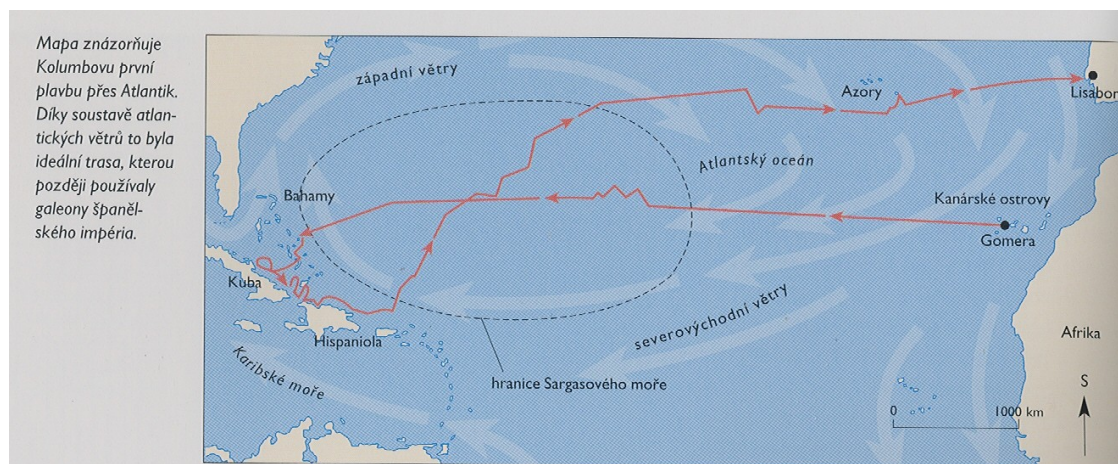
Portugalsko se tedy stalo první námořní velmocí, která vlastnila několik stovek lodí, a do značné míry kontrolovala 2 oceány. Rezignovali však na pronikání do nitra afrického kontinentu.

Vcelku logicky mířili na dvůr portugalského panovníka další žádosti, nověji již i ve spojení s uvědomělou snahou renesančních učenců prokázat kulatost země a možnost dosáhnutí indických břehů západním směrem.

Janovský rodák **Kryštof Kolumbus** vzal za svou myšlenku dosáhnout námořní cestou do Indie a proto ase obrátil jako mladý, roku 1474 na slavného geografa Paola Toscanelliho, autora mapy světa, s žádostí o vysvětlení, která z cest do Indie je nejkratší. Ten mu nabídl cestu západní směrem, kterou nesprávně vypočetl. (navrhoval dosáhnou Zípana), Dle

Kolumbových výpočtů – cesta 2400 mořských mil, Toscanelli 3000, skutečnost 10 600 mil. Kolumbus však se svoji vizí nebyl úspěšný u Portugalců. Kolumbus dále usiloval o podporu u anglického krále Jindřicha VII, francouzského Karla VIII. či u Isabely Kastilské. Další pokus na dvoře katolických králů, jež mezitím úspěšně dovršili reconquistu dobytím Granady (leden 1492) a mohli věnovat pozornost jiným věcem. Díky podpoře blízkého králova úředníka Kolumbus uspěl a ještě před vyplutím získal exkluzivní smlouvu na základě dohody v Santa Fé u Granady – měl se stát doživotním admirálem, vicekrálem a guvernérem zemí, které objeví a měl mít účast na zisku z těchto kolonizovaných území. Pro svoji cestu si vybral nejlepší typy tehdejších lodí – karavely Pintu a Niňu, admirálskou lodí byla karaka Santa Maria. Celkem 87 námořníků různého sociálního složení – od řeholníka Boyla až po zločince. Flotila opustila přístav Palos 3. srpna, plula směrem na Kanárské ostrovy asi po 28 rovnoběžce. 12. Října spatřil Juan Rodriguez Bernejo, zvaný Rodrigo de Triana, námořník z Pinty pevninu – ostrov Waitling ze souostroví Bahamy. Obyvatele – Kariby – nazval indiány, pak pokračoval na západ, kde 28.10. objevil Kubu, kterou Kolumbus představil posádce jako Japonsko. Dále dopluli na Haiti (Hispaniola). 15. března 1493 se Kolumbovy lodě vrátili do mateřského přístavu a velký Janovan byl uvítán jako objevitel nové cesty do Indie. Další výprava na podzim 1493, trvala 2,5 roku, další objevy v Antilách (Jamajka). Třetí výprava 1498 – objeven Trinidad a poprvé spatřena jihoamerická pevnina. V rámci této výpravy byl nespravedlivě nařčen, zajat a poslán jako vězeň do Španělska, kde ho však ihned propustili. Podnikl ještě čtvrtou cestu 1502-04, objevil pobřeží Hondurasu, 20. května 1506 opuštěn zemřel ve Valladolidu.

Kryštof Kolumbus (1451-1506, Janovan ve španělských službách): 4 cesty, při první (1492-93) dosažena Karibská oblast – San Salvador (Spasitel), Haiti (Hispaniola = Malé Španělsko) ztroskotala S. Maria, zpět jen 2 lodě. 1496 se vylodil ve Venezuele a stanul jako první Evropan v Latinské Americe.

Kolumbovy cesty se staly počátkem koloniálního panství Španělska, které nově vystupuje do popředí. Obě velmoci se snažili vymezit si své sféry vlivu. Nejdříve bulou papeže Alexandra VI., následně roku 1494 oboustrannou smlouvou v Tordesillas. Demarkační čára nejprve na západní polokouli, o 30 let později se obě mocnosti utkaly o Moluky, došlo k novému dělení světa.

Demarkační linie na západní polokouli nesahal původně tak daleko. Když král Manuel I. oficiálně pověřil **Álvareze Cabrala** roku 1500 stvrzením portugalské přítomnosti v Orientu, ten se vydal nejprve da Gamovou cestou, ovšem doplul k břehům LA, který nazval Země Pravého kříže = pozdější Brazílie, zaštitěn smlouvou zabral území pro Portugalsko.

Kolumbovy cesty podnítily další zájem o objevitelskou činnost, pokračovali v ní mořeplavci portugalští, španělští, italští

John Cabot (1450-1499, Janovan v anlických službách - **Cabotova úžina**): Roku 1497 plul z Bristolu k Novému Founlandu a zpět. Domníval se, že našel zemi Velkého chána (Čínu). V jeho snahách pokračoval syn Sebastian Cabot.

Význačné místo zaujímá též

Amerigo Vespucci (1454-1512, florentský mořeplavec a geograf - **Amerika**) Jako první považoval Ameriku za samostatný kontinent- Novou zemi, nikoli za Asii., podnikl také plavbu do střední a jižní Ameriky, jako účastník španělské tzv. Hojedovy výpravy r. 1499, později samostatně 1501.

Na návrh významného kartografa a geografa Martina Waldsemüllera se začal roku 1507 jmenovat nový kontinent Amerika.

Vasco Núñez de Balboa (asi 1475-1519, Španěl – **Balboa, hora v Panamě**): Tvrdě získal kontrolu nad tzv. Zlatou Kastilií (dnešní Panama), zlikvidoval domorodce i konkurenty. Koncem září 1513 se přes panamské vnitrozemí dostal k zátocě sv. Michala. Za ní se rozlévalo Jižní Moře (Tichý oceán), který spatřil jako první Evropan. Roku 1517 byl za údajnou zradu popraven na Haiti po zajetí oddíly, jímž velel Pizarro.

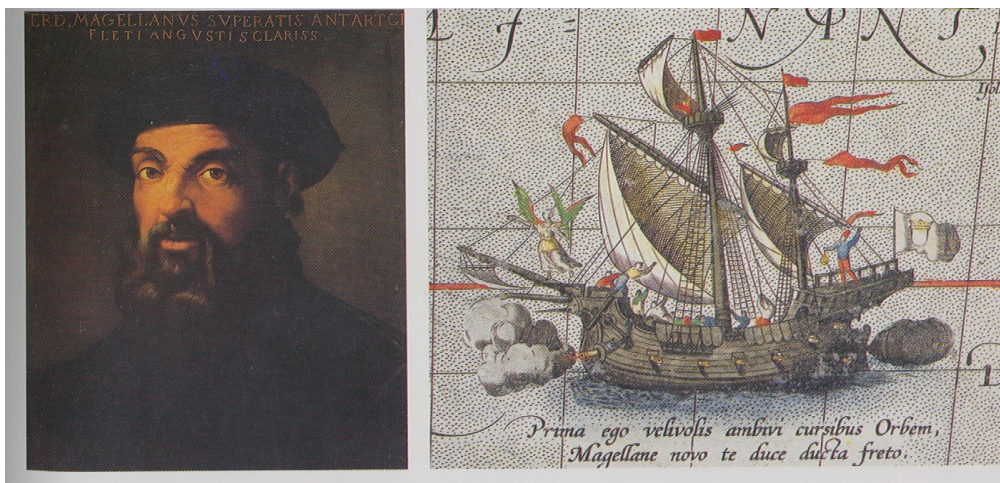
SEVERNÍ AMERIKA

Jacques Cartier (1491-1557, Francouz, město v **Kanadě**) a **Samuel de Champlain**: Roku 1534 ho vyslal fr. Král, aby hledal zlato v oblasti kolem řeky sv. Vavřince, kterou objevil a v tzv. "Nové Francie", přičemž k indiánům byli přátelštější než jejich předchůdci. Jeho cesty = základ fr. Pronikání do Kanady.

První cesta kolem světa.

Jedné z cest do Indie se zúčastnil i mladý portugalský šlechtic

Fernáo de Magalhães (asi 1480-1521, Portugalec ve španěl. službách – **Magalhaešův průliv**).

Jeho výprava během **září 1519 – září 1522** obeplula poprvé Zemi. Portugalský král ji odmítl z politických důvodů podporovat, podpořil ji ale španělský král Karel I, pozdější císař Karel V. Výprava vyplula ze španělského přístavu San Lucca de Barrameda. Přechod do Tichého oceánu se předpokládal u ústí La Platy. Námořníci nuceni přezimovat v Patagonii, odtud se přecejem dostali průlivem Všech svatých (dnešní Mag.) Na začátku 5 lodí (Victoria, Trinidad, San Antonio, Concepción, Santiago, celkem 260 mužů),

Pod vedením kapitána **d Elcana** pokračovala zdecimovaná výprava do Španělska přes Molukky a Indický oceán zpět jen loď Viktoria s 18 muži. Mariany nazval "ostrovy zlodějů" – domorodci vše brali oslabeným námořníkům, Magalhaes zabit na ostrově Cebés (Filipíny) 27.4.1521.

Karel I. bohatě kapitána odměnil, daroval mu erb, kde byl globus s nápisem *Primus circumde disti me – první jsi mě obeplul*.

Plavba kolem světa – doložila kulatost země, zároveň bylo zřejmé, že obrovské vzdálenosti jsou prakticky nepoužitelné

DOBYTÍ INDIÁNSKÝCH ŘÍŠÍ – CONQUISTADORI

Střední a jižní Amerika získávala na přitažlivosti jak země zlata a stříbra. **Hernán Cortés** (1485-1547, Španěl – **zátoka a město na Kubě**): 1519-22 z Kuby dobyl říši Aztéků (dnešní Mexico), spojil se s Tlaxcalamy (indiáni), zajal aztéckého náčelníka Montezumu II., ten byl zabit kamenem z řad indiánů, protože plnil přání Španělů. Za nástupce Montezumy došlo již k pádu Tenochtitlánu (hl. město Aztéků, dnešní Mexico City) Úspěchu Cortézovy nepřilíš silné výpravy (600 vojáků a námořníků, tucet děl, 16 jezdců) napomohla nespokojenost kmenů podmaněných Aztéky a také vojenská převaha Evropanů, neznámí koně aj.

Dnešní Mexiko přejmenováno na „Nové Španělsko“

Aztékové – jejich říši zabíral území dnešního Mexika. Zprávy dodané dobyvateli nebyli zcela adekvátní, spíše zavádějící (pojmy, císař, říše, atd. Základem jejich společenské organizace byl klan, pět klanů = frátrie, několik frátrií kmen a ty pak kmenový svaz, každý kmen nezávislý, měl vlastního náčelníka. Jakási federace, hlavní město Tenochtitlán. Montezuma byl Španěly nazván císařem, ve skutečnosti byl nejdůležitějším z rady čtyř, byl obklopen náboženským kultem, vykonával hlavní státní moc, přijímal zahraniční hosty,

jmenoval nejvyšší kněze. Základem aztéckého hospodářství – zemědělství. Znali drahé kovy, neznali však železo či bronz. Společnost Aztéků nejen bojovná, ale krutá i sama k sobě. V náboženství důležitou roli obětování lidí. Na vysokém stupni byla architektura – chrámy stavěny v podobě stupňovitých pyramid. Znali obrázkové písmo, poměrně rozvinutá byla matematika a astronomie, měli také kalendář. Jejich kultura měla řadu společných prvků

s dalšími kulturami té oblasti – Toltéky a Máyi, celkově však bývá někdy přeceňována, spíše předcivilizační úroveň, střední barbarství apod.

Francisco Pizarro (asi 1476-1541, Španěl): 1533 dobyl říši Inků společně s Diegem Almagrem (hl. město Cuzco, vládce Atahualpa uškrcen, předtím přijal křesťanství, aby ho neupálili. Roku 1535 Lima založena Španěly jako "město králů": 1541 při spiknutí zavražděn. Od této doby známo bájně Eldorado (= říše zlata), prý v nitru jihoamerického kontinentu.

I zde napomohli neposkojené podmaněné kmeny, boje o trůn ve vládnoucí rodině, pověrčivost, špatná výzbroj, strach z neznámých zvířat

Inkové

Včele nejvyspělejší říše indiánů v LA stál Inka, uctíváný jako syn Slunce, významné hodnosti inká šlechta, která žila z poplatků porobeného obyvatelstva. Zedělství primitivní, ale zpracovávali kovy, včetně mědi a bronzu, měli hustou síť silnic. Dále znalosti medicíny, astronomii (kalendář), stavěli paláce, pevnosti a chrámy. Měli tzv. uzlové písmo. Státním náboženstvím byl kult slunce.

Souběžně s výpravou do Peru pronikli Španělé do Kolumbie – 1538, a Argentiny – r. 1535 založeno Buenos Aires.

Křesťanské misie

František Xaverius (1506-1552, Španěl): V rámci jezuitských misí poznávání srdce Asie v letech 1541-52. Podal první evropský popis Japonska a Japonců. Japonsko nazval "potěšení mého srdce".

Matteo Ricci (1552-1610, Ital, misionář v Pekingu): Cesty po Číně koncem 16. st. Jako první jezuita byl císařem pozván do Pekingu. Znal čínsky, oblékal se jako Číňan, hlásal křesťanství jako způsob života, ne jako jedinou pravou víru.

Juan Fernandez (1536-1604, španělský mořeplavec – **ostrovy**): Ostrůvky v Pacifiku, dnes náležející Chile objevil španělský mořeplavec roku 1571, dle tradice na nich byl vysazen Alexandr Selkirk – předloha Robinsona Crusoe. Snad mohl doplout až na Nový Zéland nebo do Austrálie.

NOVÉ KOLONIÁLNÍ MOCNOSTI.

Největší posun v poznání a dobytí dosud neznámých míst – prvních 100 let výprav.

Dvě velmoci – Španělsko- Portugalsko. V druhé polovině 16. století – se na koloniální expanzi podílejí další země, zejména NIZOZEMÍ. Cílem jeho lodí bylo Tichomoří, hlavně

Indonésie a Moluky. Začali zakládat obchodní společnosti. 1602 – Východoindická společnost, podporovaná amsterdamskou bankou, vzniklou roku 1609. Na Jávě vybudovali své hlavní centrum – Batávii (dnešní Jakarta). Podařilo se jim nejen odstavit Španěly, ale zabránit v průniku Angličanům a na příští tři století oblast uhájit pro sebe.

Anglii pomohli nastoupit cestu, která končí kralováním na světovém oceánu, korzáři.

Francis Drake (asi 1540-1596, anglický korzár, posléze sir – **Drakeův průliv**): v období mezi prosincem 1577 a srpnem 1580 druhý člověk, který dokázal obeplout Zemi. Výprava měla 6 lodí, v čele Pelican (pozdější Golden Hind – Zlatá laň). Alžběta I. ho za zásluhy pasovala na rytíře.

Jejich koloniální pohledávky se vztahovali nejprve hlavně na území SA. Roku 1584-1585 přistál u pobřeží SA sir Walter RALEIGH. O třicet let později zde první královská kolonie – Virginie. O Kanadu se utkali s Francouzi. Ti obsadili část Kanady už v 16. Století, ale jejich hlavní zájem přichází v době Ludvíka XVI., kdy si dovolí vytvářet Novou Francii.

Další objevy

William Baffin (1584-1622, Angličan – **Baffinův průliv**). Podnikal výpravy do S. Ameriky – hledání SZ průjezdu mezi Grónskem a Kanadou.

Antonio de Andrade (1580-1634, Portugalec, jezuita působící v Indii). Kolem roku 1625 jako první Evropan přecházel Himaláje.

Johann Grueber (1623-1680, rakouský misionář, jezuita), spolu s d'Orvillem se jako první Evropané dostali do "zakázaného" města Lhasy.

Bento de Goes (1562-1607, portugalský misionář, jezuita). Počátkem 17. st. se vydal na cestu Indií, dále přes pohoří Pamír, po hedvábné stezce do Číny.

Hernando de Soto (1496-1542, španělský conquistador): Nelítostný vrah indiánů v S. Americe, pohyboval se v oblasti kolem Mississippi, k níž jako první Evropan dorazil roku 1541.

Jacques Cartier (1491-1557, Francouz, město v **Kanadě**) a **Samuel de Champlain**: Roku 1534 ho vyslal fr. Král, aby hledal zlato v oblasti kolem řeky sv. Vavřince, kterou objevil a v tzv. "Nové Francie", přičemž k indiánům byli přátelštější než jejich předchůdci. Jeho cesty = základ fr. Pronikání do Kanady.

Martin Frobisher (1535-1594, Angličan - **Frobisherova zátoka**): Plavby poblíž S. Ameriky roku 1576 a další.

John Davis (1547-1605, anglický pirát): Poprvé přesně zakreslil pobřeží Grónska a přilehlé oblasti. 1585 byl pověřen hledat Severozápadní průjezd, ale dosáhl jen dílčích výsledků. O Grónsku, na které narazil se domníval, že je neznámé, nazval ho "bezútěšná země", i když zahlédl i zelené louky. V létě 1592 zřejmě objevil Falklandy. Ve službách Holanďanů plul i do Orientu, ale r. 1605 padl v bojích v Malackém průlivu v bojích s japonskými piráty.

Willem Barents (+ 1597, Holanďan – **Barentsovo moře, ostrov**): V letech 1596-98 podnikl první severní cestu do Asie, podél severní Sibíře, tzv. Tatarie. Při ní ztroskotal a zahynul, ostatní posádka zachráněna.

Luis Vaéz Torres (+ 1613, Portugalec ve špaň. službách - **Toressova úžina**): Na lodi Almiranta se roku 1605 vydal k bájné "jižní zemi". 1606 proplul mezi ostrovem Nová Guinea a Austrálií, na mapách se jeho objev objevil až v 2. pol. 18. st.

Henry Hudson (+ 1611, Angličan - **Hudsonův záliv**): Na lodi Discovery se r. 1609 plavil po březích sev. Ameriky. Loď zamrzla v "jeho" zálivu. Později vysazen se synem i přáteli za schovávání jídla a zemřel.

Robert Cavalier de la Salle (1643-1788, Francouz): 1666 se vydal do Kanady, bádá ve vnitrozemí Sev. Ameriky, oblast jezer, po Mississippi se dostal do mexického zálivu, při vzbouření zabit vlastním mužem.

Abel Janszoon Tasman (1603-1659, Holanďan - **Tasmánie**): 1642-43 plul z Batávie (dnešní Jakarta v Indonésii), objevil Tasmánii, Nový Zéland, kde domorodci snědli část posádky, Fidži atd.

Semjon Ivanovič Děžnov (asi 1605-1673, Rus – **Děžněvův mys**): Roku 1648 poprvé proplul mezi Asií a Amerikou, vybíral daň (sobolí kůži) od domorodců – tzv. jasak

William Dampier (1651-1715, anglický korzár – **Dampierovy ostrovy**): Podnikal plavby (na lodi Roebuck – srnec) do stř. Ameriky, Latinské Ameriky, Tichého oceánu, roku 1697 vydal knihu s názvem cesta kolem světa, která se stala dobovým bestselerem. Při návratu z Indonésie ztroskotal 1701 u jižní Afriky, kde živořil s posádkou na opuštěném ostrově Ascension. Později byl souzen za mimořádně tvrdé zacházení s posádkou.

Vitus Jonassen Bering (1680-1741, Dán, pozdějiv ruských službách – **Beringův průliv, ostrov**) Plavil se poblíž Kamčatky do Beringova průlivu a po ostrovech. Dvě výpravy r. 1728 a 1741. Název zdejšího města Petropavlovsk dle Beringových lodí sv. Petr a sv. Pavel. Zemřel na kurděje na Komodorských ostrovech.

Semjon Ivanovič Čeljuskin (18. st., Rus – **Čeljuskinův mys**): V letech 1735-36 zkoumal oblast řeky Leny (na lodi Jakutsk) a oblast severní Sibíře.

Dmitrij Jakovlevič a Chariton Prokofjevič Laptěvovi (18. st., Rusové, námořníci - **moře Laptěvů**). Cesty a objevy na severní Sibíři, kolem řeky Leny aj.

Luis Antoine Bougainville (lui antuán de bugenvil, 1729-1811 – Francouz – např. **hora v Melanésii**): V letech 1766-69 plul kolem světa na lodi Boudeuse (Tvrdohlavá) – první franc. flotila, na jeho lodi se nacházela též první žena (převlečena za muže), ostrov Tahiti nazval pozemským rájem

James Cook (1728-1779, Angličan – **Cookův průliv**): Ve druhé polovině 18. st. podnikl celkem tři cesty kolem světa, první 1768-1771 – na lodi Endeavour. Během nich užíval kyselé zelí proti kurdějím. Objevil průliv mezi novozélandskými ostrovy, Velikonoční ostrovy se sochami, zkoumal Sandwichovy (Havajské) ostrovy – zde zavražděn domorodci nožem a spálen.

Jean Francois de Galaup Lapérouse (Laperus, 1741- asi 1788, Francouz – **Lapérousova úžina**): Plavil se ve vodách kolem Japonska, po něm se jmenuje úžina mezi ostrovem Hokaidó a Sachalinem, u Austrálie viděl koncem 18. st. první osídlence z VB – trestance. Neví se o konci jeho výpravy, snad ztroskotal na ostrově Vanikoro v soustr. Nové Hebridy.

George Vancouver (1757-1798, Brit - město): Na mořeplavbách Pacifikem od r. 1791 systematicky mapoval především pobřeží severní a jižní Ameriky).

Rozhodující záležitostí se ukázala právě organizace a spravování získaných území. Na dálku byly centrálně a státním monopolem spravované španělské a portugalské kolonie.

Nizozemí, Anglie i Francie odevzdali správu a řízení soukromým akciovým společnostem. Někdy bylo těžké rozhodnout, zda se jedná o obchodní či pirátskou společnost, ale toto pojetí se ukázalo jako úspěšnější.

Význam a důsledky objevů:

- nové obchodní trasy, nová centra obchodu, do popředí nová města – přístavy – Antverpy, Lisabon, Cádiz, Sevilla aj.
- příliv zlata a dalších drahých kovů – pokles cen, nárůst cen žádaného zboží – cenová revoluce
- koloniální expanze dala vyrůst novým mocnostem, které ale byly postupně vytlačeny mocnostmi novými
- rozvoj světového obchodu
- nové plodiny, zvířata – brambory, kukuřice, tabák
- přínos vzdělanosti, rozvoj kartografie